

## Fiske och säl – en analys av möjligheter till samexistens

*Det småskaliga fisket längs Östersjökusten minskar idag i snabb takt. Det finns många möjliga orsaker till utvecklingen. En som uppmärksammas är de växande sälstammarna i Östersjön eftersom de konkurrerar med människan om fiskresursen. Både det kustnära fisket och sälen är viktiga delar av Östersjöns kultur- och naturliv, men de senaste årens utveckling tyder på att det är svårt för småskaligt fiske och sälpopulationen att utvecklas sida vid sida. Möjligheterna till samexistens kan ökas genom en fördjupad förståelse för berörda människors upplevelse av situationen och hur de ser på olika sätt att skapa balans mellan fiske och säl. I denna studie undersöks hur yrkesfiskare och lokalbefolkning i några traditionella fiskesamhällen i Blekinge ser på olika vägar framåt. Resultatet visar tydligt att den nuvarande situationen ses som ohållbar. Det förslag som uppfattas ha mest positiv inverkan är förvaltning av sälstammen genom jakt.*

### Inledning

Det småskaliga kustnära fisket är på väg att försvinna från våra svenska kuster. De senaste tjugo åren har antalet yrkesfiskare minskat drastiskt. Under perioden 1995–2013 uppgick minskningen i Sverige till 50 % (Sveriges Miljömål, 2018). I många av de traditionella fiskesamhällena finns idag endast ett fåtal yrkesfiskare kvar och de flesta närmar sig pensionsåldern. I miljö kvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* betonas att förutsättningarna för att bevara och utveckla lokala kulturmiljövärden hänger nära samman med lokala försörjningsmöjligheter. Jordbruksverket (2018) menar att yrkesfisket är viktigt för de svenska kustsamhällena och landsbygden ur både ekonomiskt, kulturellt och socialt perspektiv. Att det småskaliga fisket försvinner kan med andra ord få en lång rad konsekvenser för lokalsamhället såsom förlorade skärgårdsmiljöer, försvagat kulturarv, minskade försörjningsmöjligheter och minskat utbud av lokal fångad fisk.

En växande sälstam ses som resultatet av en framgångsrik förvaltning av Östersjöns ekosystem. I mitten av 1970-talet var antalet gråsäl i Östersjön nere på kritiskt låga nivåer – 3–4 000 individer – på grund av intensiv jakt och miljögifter (SLU, 2002). Sedan dess har sälarna återhämtat sig och idag räknar man med att det finns 30 000 gråsäl i Östersjön, varav drygt hälften i svenska vatten (Havs- och Vattenmyndigheten, HaV, 2017). Sälen är ett symboldjur som tyder på ett friskt ekosystem och närvaron av säl är på så sätt ett viktigt naturvärde. På många platser är sälturism eller sälskådning en växande näring (Butler, m.fl., 2008; Bosetti & Pearce, 2003) och sälarna kan där fungera som ett värde för lokalsamhället.

Enligt Varjopuro (2011) spelar förekomsten av säl, särskilt gråsäl, i Östersjön en viktig roll för det kustnära fiskets nedgång. Å andra sidan hävdar Costalço, Bauer, Tomczak, Lundström och Winder (2018) att fiskresursen i Östersjön påverkas mer av överfiske och miljöfaktorer än av växande sälstammar. Sälarnas påverkan på fiskets intressen handlar således inte om fiskresursen i stort utan om de småskaliga fiskarnas fångster. Sälarna äter den fisk som redan fång-

ats direkt från fiskarens fångstredskap, vilket ger skador på redskapen och minskar fångsten i en omfattning som näringen har svårt att hantera (Waldo, Paulrud & Blomquist, 2019).

För att uppnå en långsiktigt hållbar utveckling ur både socialt och ekologiskt perspektiv och bevara lokala traditionella kulturmiljöer är det avgörande att hitta möjligheter till samexistens för småskaligt fiske och gråsäl. I projektet *Att samexistera med rovdjur – fallet säl och fiske* tas ett flervetenskapligt perspektiv på problematiken, med en kombination av ekonomi, biologi och miljöpsykologi.<sup>1</sup> I den miljöpsykologiska delstudien undersöks synen på småskaligt kustnära fiske, närvaron av säl och olika möjligheter till samexistens mellan fiske och säl. Det är resultaten från den delstudien som presenteras här.

## Fallstudie i Sölvesborg

Sölvesborgs kommun ligger i Blekinge län med en lång kustremsa utmed Östersjön. Kusten kantas av små fiskelägen och fisket efter ål, lax, torsk och sill har traditionellt sett varit viktigt i kommunen. Sölvesborg har i likhet med andra kustkommuner i Blekinge haft en drastisk minskning av antalet yrkesfiskare (Fiskeriverket, 2010) och de rapporterade kostnaderna för sälskador är höga (Waldo m.fl., 2019). Vår analys baseras på en fallstudie där tre traditionella fiskesamhällen i Sölvesborg undersöktes – Hörvik/Krokås, Hällevik och Nordersund. Fallstudien bygger på en kombination av intervjuer och enkäter. Intervjuerna genomfördes individuellt med lokala yrkesfiskare och som fokusgruppintervjuer med representanter för lokalbefolkningen och enkäten riktades till samtliga hushåll i fiskesamhällena.

Enkäten besvarades av 357 invånare i åldern 18–77 år<sup>2</sup> och 19 personer deltog i intervjuerna. I enkäterna fick respondenterna ta ställning till på vilket sätt de förväntade sig att olika förslag

skulle påverka situationen för småskaligt fiske och säl. I intervjuerna fick deltagarna resonera kring effekterna av olika förslag och vilka möjliga för- och nackdelar de kan förknippas med.

## Synen på olika förslag

Totalt ingick 14 förslag<sup>3</sup> på möjligheter för samexistens i studien. Valet av förslag bygger på tidigare forskning och erfarenhetsbaserad kunskap från biologi, ekonomi och miljöpsykologi. Tillsammans täcker de ett brett urval av möjligheter, från ingen åtgärd till åtgärder med potentiellt stora effekter, befintliga respektive tänkbara möjligheter samt förslag riktade mot enskilda fiskare, lokalsamhället eller småskaligt fiske i stort. De inkluderar även förslag att omvärdera situationen och lyfta sälarnas närvaro som något positivt. Bredden på förslag var ett medvetet val för att återspegla situationens komplexitet. Det är dock viktigt att påpeka att effekterna av olika förslag inte har utvärderats.

**Tabell 1: Värdering av förslag**

| Nr | Förslag                                          | N   | Medelvärde |
|----|--------------------------------------------------|-----|------------|
| 1  | Ekonomiskt bidrag för skadeförebyggande åtgärder | 307 | 3.65       |
| 2  | Ekonomisk ersättning för förlorad fångst         | 306 | 3.70       |
| 3  | Sälturism                                        | 302 | 2.89       |
| 4  | Sälen som lokalt rekreativvärde                  | 304 | 2.78       |
| 5  | Ingen åtgärd vidtas                              | 308 | 1.38       |
| 6  | Licensjakt på säl                                | 308 | 4.08       |
| 7  | Skyddsjakt på säl                                | 307 | 4.10       |
| 10 | Fysiska barriärer                                | 305 | 3.50       |

Förklaring: N = antal svar, Medelvärden, där 1 = mycket negativt, 2 = ganska negativt, 3 = varken positivt eller negativt, 4 = ganska positivt och 5 = mycket positivt.

<sup>1</sup> Projektet är finansierat av FORMAS.

<sup>2</sup> Medelålder 59 år, 48 % kvinnor och 52 % män, svarsfrekvens 41,8%.

<sup>3</sup> 1. Ekonomiskt bidrag för skadeförebyggande åtgärder, 2. Ekonomisk ersättning för förlorad fångst, 3. Sälturism, 4. Sälen som lokalt rekreativvärde, 5. Ingen åtgärd vidtas, 6. Licensjakt på säl, 7. Skyddsjakt på säl, 8. Samverkan mellan myndigheter och fiskare, 9. Skrämselåtgärder, 10. Fysiska barriärer, 11. Lokala informationsmöten, 12. Specialregler för det kustnära fisket, 13. Övergång till trålfiske, och 14. Konsumentmärkning

Förslagen speglar framförallt de möjligheter som finns ur myndighetsperspektiv och i viss mån för lokala entreprenörer. Lokala initiativ för samverkan mellan olika aktörer har inte studerats. I den här rapporten redovisas resultaten för ett urval av förslagen som bedöms vara särskilt intressanta ur policysynpunkt. I Tabell 1 redovisas lokalbefolkningens syn på de valda förslagen som medelvärden. Ett högre medelvärde innebär en mer positiv syn på förslaget.

Resultaten från enkäterna visar att olika former av jakt (6, 7) bedöms ha en tydlig positiv inverkan på balansen mellan kustnära fiske och säl. Något svagare inverkan, men fortfarande positiv bedöms de ekonomiska stöden (1, 2) och fysiska barriärer (10) ha. Att inte vidta någon åtgärd (5) ses som tydligt negativt och att se sälen som en resurs (3, 4) värderas som något negativt. I analysen har två grupper jämförts – personer med respektive utan anknytning till fiske<sup>4</sup> – samt graden av samsyn inom grupperna undersökts för att ge en mer nyanserad bild av svaren. Tillsammans med resultaten från intervjuerna kan förståelsen för hur fiskare och lokalbefolkning ser på de olika förslagen utvecklas. Resultaten från denna analys redovisas nedan.

### ***Ekonomiska stöd och fysiska barriärer***

Förslagen som bygger på ekonomiska stöd, *Ekonomiskt bidrag för skadeförebyggande åtgärder* (1) och *Ekonomisk ersättning för förlorad fångst* (2), finns redan och används i stor utsträckning. De riktar sig specifikt till yrkesfiskare och syftar till att hjälpa dem att upprätthålla sin verksamhet genom antingen omställning till ett annat fiske eller kompensation för den fångst som uteblir på grund av sälarna.

*Ekonomiskt bidrag för skadeförebyggande åtgärder* (1) innebär att yrkesfiskare kan söka stöd för förebyggande åtgärder mot skador i fisket som orsakas av säl hos Jordbruksverket eller Länsstyrelsen (HaV, 2016). Stödet kan sökas för in-

vesteringar i utrustning för att skydda redskap och fångst samt för att utveckla ny teknik eller kunskap för att förebygga sälangrepp och möjliggöra samexistens. Som framgår i Tabell 1 visar enkäterna att stödet uppfattas som ganska positivt av lokalbefolkningen. En närmare analys visar att det finns en stor spridning i svaren och att synen på det skiljer sig beroende på om man har någon personlig anknytning till fiskerieringen eller inte där de utan fiskeanknytning ser stödet som mer positivt.

I intervjuerna som gjordes med yrkesfiskare och ett urval av lokalbefolkningen framkom det att synen på stödet är tydligt kopplad till synen på torskburar. De som tror att torskburar är effektiva för att minska yrkesfiskarnas förluster på grund av säl är mer positiva till stödet. Det vill säga att hur man ser på bidraget beror på om man tror att torskburar fungerar eller inte. Torskburar är exempel på utrustning man kan få ekonomiskt bidrag för och ingick i studien under *Fysiska barriärer* (10). Med fysiska barriärer avses redskap för att hålla sälarna borta från fångsten. Sedan några år pågår försök med redskap som torskburar, pushup-fällor och sälfällor i samarbete med yrkesfiskare (Sälar och Fiske, 2019). Fysiska barriärer är således under utveckling och används endast i mindre skala.

Resultaten från enkäterna visar att lokalbefolkningen är svagt positiva till att använda fysiska barriärer (Tabell 1). Här finns dock en viktig skillnad mellan dem som har anknytning till fisket och de som saknar anknytning till fisket. Det är framför allt de utan anknytning till fiskerieringen som har en positiv syn på att använda fysiska barriärer. De som har fiskeanknytning ser det som varken positivt eller negativt och spridningen i svaren är stor inom gruppen. Detta bekräftas i intervjuerna där det både bland yrkesfiskarna och lokalbefolkningen finns stor osäkerhet kring om torskburar kan fungera eller inte. Medan vissa menar att det kan vara en bra metod för fisket om man får dem att fungera, ser andra försöken med torskburar som utsiktslösa och som slöseri med resurser.

<sup>4</sup> Anknytning till fiske innebär att personen själv eller någon i dennes hushåll arbetar inom fiskerieringen.

*Hade man fått det till att funka så hade väl det varit bra. Men du ska ju få in något i det med... så att det motsvarar vad man kan få på garnet om man säger så.*

*De håller på med sälsäkra redskap, men det är pengar som de kastar till... ingen nytta. (---) Det är meningslöst det här med sälsäkra redskap och burar och grejer.*

Den begränsade tilltron till torskburar som alternativt fiskeredskap som kommer till uttryck i intervjuerna kan vara en förklaring till att alternativen ekonomiskt bidrag och fysiska barriärer inte värderas som mer positiva.

När det gäller *Ekonomisk ersättning för förlorad fångst* (2) innebär det att småskaliga fiskare kan få ersättning för skador orsakade av säl genom att rapportera dem i loggboken och ansöka om kompensation hos Länsstyrelsen (HaV, 2014). Rapporteringen bygger på hur många redskap som varit utsatta för skador, eftersom det inte går att uppskatta hur stor del av fångsten som förlorats. Enkäterna visar att ersättningen ses som ganska positiv av lokalbefolkningen. Analysen visar att det finns en stor spridning i svaren, men ingen skillnad baserat på personlig anknytning till fisket.

I intervjuerna framkommer att ekonomisk ersättning för förlorad fångst ses som ofrånkomlig och befogad för att stötta det lokala fisket. Yrkesfiskarna menar att ersättningen är helt nödvändig för överlevnaden, men att den inte räcker för att täcka de uteblivna intäkterna.

*Det är långt ifrån... det de åter upp. Skulle de gått in och stöttat i allt de åter upp då hade de blivit rätt pank.*

Samtidigt finns en samsyn kring att ersättning för skador är en kortsiktig åtgärd som inte förändrar något och som inte kan bära yrkesfisket på lång sikt.

*Det är inte lätt att bygga upp en rörelse på bidrag. Det är inte något som håller i längden. Det är en tillfällig lösning kan man väl säga för att rädda lite av det...*

*Alltså det är ju ingen framtid i det [ekonomisk ersättning]. Det förändrar inte situationen i sig.*

När de två ekonomiska stöden jämförs resonerar man i intervjuerna att det ändå är bättre att ge fiskaren bidrag för en omställning än att ersätta för förlorad fångst, eftersom syftet då är att förändra snarare än att upprätthålla.

*Jag tror att man får liksom ändå se verkligheten, göra omställningen. Jag tycker allt sånt där [ekonomisk ersättning] är konstgjord andning på något sätt.*

I enkäten framkommer ingen signifikant skillnad i värderingen av de två ekonomiska förslagen. Där framgår att det finns en grundläggande positiv syn på de ekonomiska stöden. Intervjuerna visar en mer nyanserad bild där synen på bidrag kan förstås som ett uttryck för tilltron till torskburar och ersättning ses som en nödvändig, men en kortsiktig åtgärd.

### **Sälen som resurs**

De förslag som handlar om att sälarna ses som en resurs riktar sig till både yrkesfiskarna, det lokala näringslivet och lokalsamhället. Det är inget som initieras av myndigheterna, men myndigheterna har en roll för att möjliggöra och stödja denna typ av satsningar.

När det gäller *Sälturism* (3) finns en tanke att yrkesfiskarna ska kunna ställa om eller komplettera sin verksamhet med att erbjuda turister båturer för sälskådning för att på så sätt förbättra lönsamheten. Som nämndes inledningsvis är sälturism en växande näring som internationellt sett bedöms ha stor potential (Butler, m.fl., 2008; Bosetti & Pearce, 2003). Enkäterna visar att lokalbefolkningen ser omställning till sälturism som ganska negativt i sammanhanget. Här finns dock en tydlig skillnad där de som har anknytning till fisket är mer negativa och har en större samsyn, medan de utan fiskeanknytning är mer neutrala i sin syn.

I intervjuerna framkommer att det bland lokalbefolkningen finns en generellt positiv inställning till sälturism, men att det saknas lokala förutsättningar för sälskådning. Både yrkesfiskare och lokalbefolkning konstaterar att det saknas kobbar och skär där det går att se säl-  
ar.

na och att sälturism därför inte är relevant i det lokala sammanhanget.

*För då tycker jag att idén [sälsafari] är väl jättebra, fast inte här. Jag tror inte att det fungerar här.*

*Ja du jag ska tala om för dig att jag har varit så många tusen, tusen timmar på sjön och jag tror jag har sett sålen tio gånger. Så det blir inte lätt att hitta någon säl med några sälturister. Då får de vara uppstoppade i så fall.*

I intervjuerna med yrkesfiskarna diskvalificeras även tanken att komplettera den egna verksamheten med sälskådning.

*Ja men då är du inte fiskare längre ju. Då blir det något annat.*

Från intervjuerna med fiskarna är det tydligt att yrket att vara fiskare är mer en tradition och en livsstil än en utbytbar försörjning.

För *Sälen som lokalt rekreativvärde* (4) är tanken att närvaron av säl ska fungera som ett värde som bidrar till trivsel och förutsättningarna för rekreation i lokalsamhället. Utöver sälskådning skulle sälarna kunna stärka bilden av ett friskt hav utanför samhällena.

Tabell 1 visar att lokalbefolkningen har en ganska negativ syn på sälen som ett rekreativvärde. Den förklaring som framkom kring sälturism gäller även här – att det inte går att se sälarna och att det därför är svårt att se dem som ett lokalt värde. En annan förklaring är att samhällena har vuxit upp kring fisket och att fisket fortfarande är en viktig del av den lokala identiteten. När sälarna uppfattas som ett hot mot den lokala fiskenäringen kan det vara svårt att se dem som ett värde i sig. I en fokusgrupp svarade tre intervjupersoner såhär på frågan om sälarna kan bli ett värde i lokalsamhället och uppväga att fisket försvinner:

- Det tror jag inte. Det är ingen som gillar sälar.
- Det finns inga sälar, man ser inga här.
- Nå vi ser dem inte.

Förslagen som syftar till att stärka sälen som en lokal resurs ses som negativa, men det är tyd-

ligt att synen är starkt präglad av det lokala sammanhanget och förutsättningarna där.

### Ingen åtgärd

Som alternativ till att ändra nuvarande situation används ett scenario där *Ingen åtgärd vidtas* (5) det vill säga att inga nya åtgärder vidtas för att hantera situationen, men nuvarande stöd bibehålls. Som Tabell 1 visar ses detta förslag som mycket negativt. Både de som har och de som inte har anknytning till fisket är negativa och samsynen inom grupperna är stor. De som har anknytning till fisket är dock signifikant mer negativa.

Från intervjuerna kan det konstateras att både yrkesfiskarna och lokalbefolkningen ser alternativet som mycket negativt och menar att det innebär slutet för det lokala fisket.

*Men det måste man ju, något måste de göra. Om vi ska ha något fiske kvar.*

*Ja som utvecklingen är nu, så blir där inget kvar. Bara tre, fyra år sen...*

I intervjuerna med yrkesfiskarna finns en tydlig känsla av resignation och upplevelse av att det redan kan vara försent att göra något.

*Som det ser ut nu så anser jag att det är kört för det kustnära fisket.*

Analysen visar även att det finns en svag förhoppning hos både lokalbefolkning och fiskare att situationen ska lösas av att sälstammen växer så mycket att den drabbas av en sjukdom som kraftigt minskar den igen. Man är dock rädd att det ska ta för lång tid innan det inträffar för att det lokala fisket ska kunna överleva till dess.

*Egentligen 'ingen åtgärd', jag tror på den med för att, vilken dag som helst vi sitter här så kommer det en sjukdom på sälen. Han kommer att minska av sig själv.*

*Jo men 'ingen åtgärd', sen kan man ju säga som så, när kommer sjukan på dem? Det tar kanske tio år till innan den kommer. Och då är ju hela Hanöbukten full av säl. Så något borde göras.*

Att inte göra någonting för att hantera situationen med fiske och säl ses alltså som det sämsta handlingsalternativet.

## Jakt

De två förslagen *Licensjakt på säl* (6) och *Skydds-jakt på säl* (7) är direkt inriktade på att minska populationen av gråsäl. Skydds jakt är tillåtet och används medan licensjakt på säl däremot har varit förbjuden. Det är Naturvårdsverket som beslutar om skydds jakt och fördelar en kvot till respektive län som är aktuellt för skydds jakt (Naturvårdsverket, 2019). Skydds jakt innebär att jakt får bedrivas efter sälar som befinner sig inom 200 meter från en fiskeplats där sälar orsakat skador på fiskeredskap eller tagit fångst från redskapen. I april 2019 röstade riksdagen för förslaget att införa licensjakt på säl (Sveriges Riksdag, 2019). Det innebär att licensjakt kommer att bli möjlig.

När det gäller lokalbefolkningens syn på jakt visar enkäterna att den generellt uppfattas som mycket positiv. I intervjuerna lyfts jakt som den åtgärd som förväntas ge bäst effekt på situationen. Samtidigt menar man att möjligheterna att genom jakt faktiskt påverka sälpopulationens storlek är små.

*Jo vi tror på det [jakt] men alltså det är svårt. Vi tror på det.*

*Jo det [licensjakt] hade varit jättebra. Men då handlar det ju om tusentals. För att skjuta av hundra eller två hundra, det är ingenting. (---) De förökar sig väldigt.*

Jaktens effekt anses begränsas av svårigheterna att skjuta och hantera säl och att det inte finns någon avsättning för sälköttet.<sup>5</sup>

*För jag är ju jägare, har varit jägare, men då jagade man ju, man fick någonting för det om man säger så. Alltså en älg eller... så man hade med sig något hem. Vem vill masa hem en sådan?*

*Nå det är ju att... skjuta dem [som möjlig åtgärd]. Men det är inte lätt. Det är jättesvårt ute på sjön.*

Den skydds jakt som hittills har bedrivits i det studerade området uppfattas som så begränsad att den varit meningslös.

*Ja men hur mycket är det [skyddsjakten], femtio sälar kanske i Blekinge. När det kommer tretusen nya vart år liksom. Det är ju en piss i Nilen.*

I intervjuerna förekommer endast en marginell tveksamhet inför förslaget att skjuta säl. Detta kan förklaras av att det i de aktuella fiskesamhällena finns en stark upplevelse av att sälarna är ett hot mot det lokala fisket och kulturarvet.

Studien visar att jakt är den åtgärd som har tydligast och starkast stöd hos lokalbefolkningen. Detta alltså trots att man är tveksam till hur effektiv jakten kommer att vara för att påverka situationen.

## Slutsatser

Det småskaliga fisket är viktigt både för att bevara det lokala kulturarvet och lokala försörjningsmöjligheter i kustsamhällen. Samtidigt är sälarna en viktig del av Östersjöns ekosystem och ett naturvärde. Mötet mellan gråsäl och det småskaliga yrkesfisket sker på kustnära fiskeplatser i fiskarnas fångstredskap som konkurrens om fångsten. En långsiktigt hållbar utveckling i det lokala sammanhanget måste fungera både ur socialt och ekologiskt perspektiv. Det innebär att det småskaliga fisket, men även traditionella fiskesamhällen, ska kunna överleva samtidigt som sälstammen ska kunna utvecklas och må bra – det vill säga att de ska samexistera. Den här studien bidrar med en djupare förståelse för hur lokalsamhällen kan reagera på ett antal möjliga förslag för att minska sälens påverkan på det småskaliga fisket.

Resultaten stöder fortsatt användning av ekonomiskt bidrag för skadeförebyggande åtgärder och ekonomisk ersättning för förlorad fångst. De ska dock ses som tillfälliga metoder

<sup>5</sup> Enligt sällförordningen är handel med sälprodukter förbjuden (Jordbruksverket, 2019). Undantag gäller för sälprodukter som härrör från traditionell jakt som bedrivs av inuiter och andra ursprungsbefolkningar.

för att rädda det småskaliga fisket och möjliggöra samexistens under en begränsad tid. Därefter behövs mer långsiktiga åtgärder. Användningen av sälsäkra redskap såsom torskburar skulle kunna fungera som en sådan långsiktig möjlighet. Genom nya fiskemetoder skulle konflikten i fiskarens redskap kunna undvikas. Det lokala stödet för fortsatt utveckling av sälsäkra redskap är dock begränsat baserat på erfarenheterna hittills.

I det studerade lokala sammanhanget upplevs det saknas förutsättningar för att betrakta sälen som en resurs. Det beror framför allt på avsaknaden av lämpliga platser där sälarna är synliga. Det bör påpekas att synen på sälarna är starkt präglad av samhällets ursprung som fiskeläge där fiskenäringen fortfarande ses som viktig för samhällets försörjning och identitet. Både i lokala medier och i våra intervjuer beskrivs sälen därför främst som ett hot. I andra sammanhang betraktas däremot närvaron av säl som ett viktigt naturvärde och i ett internationellt perspektiv ses sälturism som en möjlig väg framåt för att ersätta traditionella näringar.

Av de undersökta förslagen får förvaltning av sälstammen genom jakt starkast stöd. Det är dock viktigt att komma ihåg att resultaten speglar en lokal syn och att inställningen till jakt på säl sannolikt är annorlunda hos befolkningen i stort. Undersökningens lokala förankring innebär ett större fokus på fiskare och personer som har personlig anknytning till fiskenäringen. När licensjakt i och med Riksdagens beslut blir möjlig, innebär den en tydlig förändring jämfört med dagens situation. En förändring som kan upplevas skapa bättre förutsättningar för samexistens i de undersökta traditionella fiskesamhällena.

Utifrån studien kan det konstateras att samexistens mellan småskaligt fiske och gråsäl är svår att uppnå genom att fortsätta på den inslagna vägen. Resultaten visar tydligt att det handlingsalternativ som uppfattas som klart sämst av de intervjuade yrkesfiskarna och lo-

kalbefolkningen i fiskesamhällena är att inte vidta några åtgärder.

## Referenser

Bosetti, V. & Pearce, D. (2003). A study of environmental conflict: the economic value of Grey Seals in southwest England. *Biodiversity and Conservation*, 12: 2361–2392.

Butler, J.R.A., Middlemas, S.J., McKelvey, S.A., McMyn, I., Leyshon, B., Walker, I., Thompson, P.M., Boyd, I.L., Duck, C., Armstrong, J.D., Graham, I.M. & Baxter, J.M. (2008) The Moray Firth Seal Management Plan: an adaptive framework for balancing the conservation of seals, salmon, fisheries and wildlife tourism in the UK. *Aquatic Conserv: Mar. Freshw. Ecosyst.*, 18: 1025–1038.

Costalago, D., Bauer, B., Tomczak, M.T., Lundström, K. & Winder, M. (2018) The necessity of a holistic approach when managing marine mammal–fisheries interactions: Environment and fisheries impact are stronger than seal predation. *Ambio*, 48: 552–564.

Fiskeriverket (2010) *Analys av det kommersiella sydkustfisket åren 1998–2008*. Promemoria 40-653-10. Avdelningen för forskning och utveckling, Resursavdelningen.

HaV (2017) *Gråsäl (Halichoerus grypus)*. <https://www.havochvatten.se/hav/fiske--fritid/arter/arter-och-naturtyper/grasal.html> Uppgift hämtad: 190405

HaV (2016) *Stöd för förebyggande åtgärder mot skador i fisket som orsakats av säl*. <https://www.havochvatten.se/hav/vagledning--lagar/anslag-och-bidrag/skadeersattning-for-sal/stod-for-forebyggande-atgarder-mot-skador-i-fisket-som-orsakats-av-sal.html> Uppgift hämtad: 190517

HaV (2014) *Ersättning för skador orsakade av säl*. <https://www.havochvatten.se/hav/vagledning--lagar/anslag-och-bidrag/skadeersattning-for-sal.html> Uppgift hämtad: 190517

Jordbruksverket (2019) *Handel med sälprodukter*. <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/>

[handelmarknad/hotadeartercites/dethargallerforolikadjurvaxterochprodukter/produkteravdjur/handelmedsalprodukter.4.179aee9615156e72763301d6.html](https://handelmarknad.hotadeartercites/dethargallerforolikadjurvaxterochprodukter/produkteravdjur/handelmedsalprodukter.4.179aee9615156e72763301d6.html) Uppgift hämtad: 190517

Jordbruksverket (2018) *Lägesrapport för utvecklingen av svenskt yrkesfiske*. Rapport 2018:22, Fiskerienheten, Jönköping.

Naturvårdsverket (2019) *Jakt på säl*.  
<https://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Jakt/Jakt-pa-sal/> Uppgift hämtad: 190517

Sveriges Miljömål (2018) *Hav i balans samt levande kust och skärgård*. Yrkesfiske.  
<https://www.miljomal.se/Miljomalen/Alla-indikatorer/Indikatorsida/?iid=142&pl=1>  
Uppgift hämtad: 180615.

Sveriges Riksdag (2019) *Regeringen bör införa licensjakt på säl*.  
<https://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/2019/apr/4/regeringen-bor-infora-licensjakt-pa-sal/>  
Uppgift hämtad: 190517

SLU (2002) *Artfakta. Artdatabanken. (Halichoerus grypus. Gråsäl.)*  
<https://artfakta.artdatabanken.se/taxon/100068>  
Uppgift hämtad: 190405

Sälar och Fiske (2019) *Torskburar*.  
<http://www.salarochfiske.se/forskning/burar.4.7ede41a5169673587eccc48a.html> Uppgift hämtad: 190524

Varjopuro, R. (2011) Co-existence of seals and fisheries? Adaptation of a coastal fishery for recovery of the Baltic grey seal. *Marine Policy*, 35: 450–456.

Waldo, S., Paulrud, A. & Blomquist, J. (2019) *The Economic Costs of Seal Presence in Swedish Small-Scale Fisheries*. Working paper 2019:2, Agrifood economics centre.

## Författare

Åsa Waldo och Maria Johansson

## Mer information

Åsa Waldo

E-post: [asa.waldo@arkitektur.lth.se](mailto:asa.waldo@arkitektur.lth.se)

Maria Johansson

Tel: 046-222 71 69

E-post: [maria.johansson@arkitektur.lth.se](mailto:maria.johansson@arkitektur.lth.se)

---

## Vad är AgriFood Economics Centre?

**AgriFood Economics Centre** utför kvalificerade samhällsekonomiska analyser inom livsmedels-, jordbruks- och fiskeriområdet samt landsbygdsutveckling. Verksamheten är ett samarbete mellan Sveriges lantbruksuniversitet och Lunds universitet och syftar till att ge regering och riksdag vetenskapligt underbyggda underlag för strategiska och långsiktiga beslut.

## Publikationer

AgriFood Economics Centre ger ut tre typer av publikationer som vänder sig till beslutsfattare, myndigheter och en intresserad allmänhet. **Policy Briefs** är lättillgängliga sammanfattningar av en av våra vetenskapliga publikationer. **Fokus** är kortare analyser och **Rapporter** är längre analyser som även ges ut i tryckt format. AgriFood skriver också vetenskapliga artiklar och working papers som i huvudsak vänder sig till en vetenskaplig publik. Våra publikationer kan beställas eller laddas ned på [www.agrifood.se](http://www.agrifood.se).

## Kontakt

AgriFood Economics Centre  
Box 730, 220 07 Lund

---